

Rapport 2012:80

Mäster Johansgatan - Västergatan

Malmö stad, Malmö kommun. FU 2012.

Therese Ohlsson

sydsvensk
arkeologi

Rapport 2012:80

Mäster Johansgatan - Västergatan

Malmö stad, Malmö kommun. FU 2012.

Therese Ohlsson

Fornlämningsnr: 20
Mäster Johansgatan - Västergatan
Malmö stad
Malmö kommun
Skåne län

Sydsvensk Arkeologi AB

Kristianstad

Box 134

291 22 Kristianstad

Telefon (Regionmuseets växel): 044-13 58 00

Malmö

Erlandsrovägen 5

218 45 Vintrie

www.sydsvenskarkeologi.se

© 2012 Sydsvensk Arkeologi AB

Rapport 2012:80

Omslag: Schaktning på Mäster Johansgatan. Foto: Therese Ohlsson

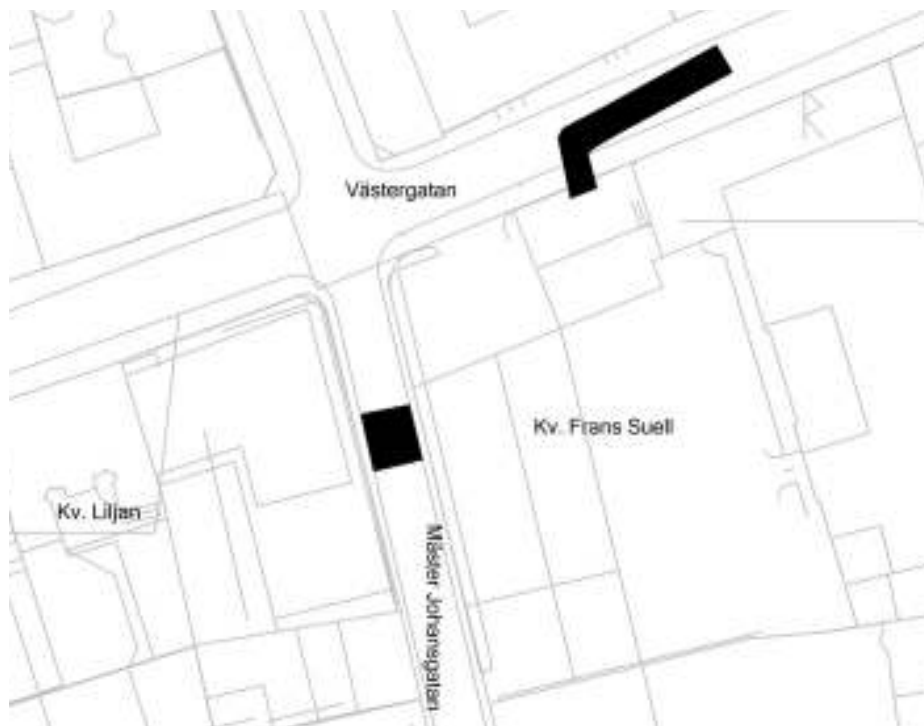
Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, Gävle.

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	5
Historik och fornlämningsmiljö	5
Arkeologiska resultat	6
Sammanfattning	8
Referenser	9
Administrativa uppgifter	10

Figur 1. Schaktens placering i förhållande till RAÄ 20.

Figur 2. Schaktens placering.

Sammanfattning

Med anledning av nedläggning av avloppsrör genomfördes en arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning inom Malmö äldre stadsområde.

Undersökningen skedde på uppdrag av Länsstyrelsen i Skåne (Lst dnr 431–23811–12), området är upptaget som RAÄ 20 i Riksantikvarieämbetets fornminnesinformationssystem (FMIS). Arbetet innebar att två schakt togs upp: det första i Mäster Johansgatan och det andra i Västergatan.

Inledning

Med anledning av nedläggning av avloppsrör genomfördes en arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning inom Malmö äldre stadsområde.

Undersökningen skedde på uppdrag av Länsstyrelsen i Skåne (Lst dnr 431–23811–12), området är upptaget som RAÄ 20 i Riksantikvarieämbetets fornminnesinformationssystem (FMIS). Arbetet innebar att två schakt togs upp: det första i Mäster Johansgatan och det andra i Västergatan.

Arbetet pågick 121024–121112, personal var Joakim Frejd och Therese Ohlsson.

Undersökningens uppdragsgivare var VA Syd.

Historik och fornlämningsmiljö

Från slutet av 1100-talet till omkring 1300 anläggs ett stort antal s.k. lerbottnar, dvs. lerklädda gropar. Lerbottnarna är belagda längs stränderna i Skåne, Själland, Blekinge, Öland och Gotland. De har kopplats samman med handelsaktiviteter och storskaligt fiske i regionen (Ersgård 2006; Thomasson 2008:289). Någon gång i början av 1200-talet börjar allt större partier av strandplatsen att regleras och bebyggas. Innebörden av detta är att området delas upp i tomter där bebyggelsen allt mer förtätas och blir varaktig. Successivt utformas även ett vägnät, vilket skapar en skillnad mellan offentliga och privata rum.

I samband med ianspråktagandet av platsen anläggs även kyrkliga och världsliga institutioner. I ärkediakonen Erland Erlandsons testamente från år 1269 omnämns en kyrka, som sannolikt är den som finns avbildad på ett sigill från år 1350 (t.ex. Reisnert 1993).

År 1275 omnämns borgare i Malmö, och vid slutet av samma sekel omnämns fogdar. Det äldsta bevarade privilegiebrevet är utfärdat av kung Magnus Eriksson år 1353 (Tomner 1971).

Figur 3. Schaktet på Mäster Johansgatan

Gator

En av de äldsta gatorna i staden är Thet laange Adelgade, vilket är den medeltida benämningen på det som idag är Väster-, Adel- och Östergatorna (Reisnert 2006:85; Thomasson 2006:171). Ursprungligen löpte denna från slottet Malmöhus till Drottningstorget på marknadsområdets sandrevel. Adelgatan var även stadens huvudsakliga torggata. Den äldsta kända gatubeläggningen utgjordes av knaddersten som lagts direkt på botten-sanden. På en del platser överlagrar knadderstenen också lerbottnar. Det finns antydningar om att gatan utlagts någon gång under 1200-talet (Thomasson 2008:291).

Mäster Johansgatan benämndes under 1500-talet som Bernt Skyens strede och har sedan haft flera olika namn t.ex. Arild Timmermands strede, Claus Brandts strede, Jens Skolemesters gränd m.fl. Det nuvarande namnet kommer av Johan Meinicke (död 1712) som var fältskär, han innehade gårdarna 536 och 537 utmed gatan (Ljungberg 1960:74).

Arkeologiska resultat

Schakt 1, Mäster Johansgatan

Det första schaktet togs upp på Mäster Johansgatan och var 6 x 2,5 m stort. Djupet uppgick till 3–3,5 m. Stora delar av schaktet var stört av tidigare rör- och kabelnedläggningar. I schaktets östra del framkom arkeologiska lämningar i form av kulturlager och lerbottnar, den påträffade keramiken daterar dem till 1200-1400-tal. I sektionen mot öster påträffades ytterligare två fragmentariska lerbottnar (figur 4).

Figur 4. Lerbotten synlig mot bottensanden.

Schakt 2, Västergatan

Schaktet påbörjades i öster, ute i Västergatan, och drogs västerut, i gatans längdriktning. Djupet var 2,0 meter från befintlig gatsten. Första ca 5 metrarna schaktades utan antikvarisk närvaro, men enligt VA-syds personal ”fanns det inga fornlämningar”, vilket säker kan stämma med tanke på utseendet i resten av schaktet. Schaktet drogs nämligen där det redan tidigare schaktats för nedläggning av ledningar, bl.a. en äldre gasledning i gjutjärn, vars schaktfyllning upptog det mesta av det nya schaktets volym och bestod av ljusbrun sand. Efter att antal meter svängde schaktet i 90 graders vinkel söderut, in mot kvarteret Frans Suell. Här fanns en stor mängd ledningar som löpte längs med gatans sydsida; bl.a. fjärrvärme- el- och vattenledningar samt optokabel för tele. Här var det inte möjligt att fortsätta schakta med grävmaskin, utan arbetet fick fortsätta med hjälp av grävsugning.

I den mellersta delen av schaktet, ute i Västergatan, samt in mot kvarteret Frans Suell kunde man tydligt se att de äldre schaktningarna gått ner i den sterila bottensanden.

Figur 5. Schaktet i Västergatan, mot väster.

Sammanfattning

Denna arkeologiska schaktningsövervakning innebar att det grävdes inom Malmö medeltida stadsområde. Schaktet i Västergatan uppvisade inget av antikvariskt intresse men i Mäster Johansgatan påträffades kulturlager samt lerbottnar. Med tanke på att de tidigare namnen på gatan oftast har ändelsen strede eller gränd kan man spekulera i om gatans bredd tidigare varit smalare. Framtida undersökningar får visa om området med lerbottnar varit sammanhängande eller om det redan under högmedeltid fanns en gatusträckning som har kontinuitet fram till idag.

Referenser

- Ersgård, L. 2006. Lerbottnarna och det tidigmedeltida samhället. Larsson, S. (red.). *Liljan – Om arkeologi i en del av Malmö*. Riksantikvarieämbetet. Malmö Kulturmiljö. Lund.
- Ljungberg, L. 1960. *Gatunamnen i Malmö*. Malmö.
- Reisnert, A. 2006. Från sillamarknad till garnisionstad. Larsson, S. (red.). *Liljan – Om arkeologi i en del av Malmö*. Riksantikvarieämbetet. Malmö Kulturmiljö. Lund.
- Thomasson, J. 2008. S`Villanorvm de Malmøghae - Landskap, urbanitet, aktörer och Malmö. Andersson, H., Hansen, G. & Øye, I. (red). *De første 200 årene – nytt blikk på 27 skandinaviske middelalderbyer*. UBAS – Universitetet i Bergen Arkeologiske Skrifter. Nordisk 5. Universitetet i Bergen.
- Tomner, L. 1971. Malmö stads historia före 1500. De spridda dokumentens vittnesbörd. Bjurling, O. (red.) *Malmö Stads Historia I*. Malmö.

Administrativa uppgifter

Sydsvensk Arkeologi AB dnr:	120079
Länsstyrelsen i Skåne dnr:	431–23811–12
Datum för beslut:	2012-10-17
Projektnummer:	120079
Län:	Skåne
Kommun:	Malmö
Socken:	Malmö stad
Fastighet:	Mäster Johansgatan - Västergatan
Läge:	Ekonomiska kartan, blad 2C:3e
Koordinatsystem:	SWEREF
Fältarbetstid:	121024–121112
Antal arbetsdagar:	3
Antal arkeologtimmar:	17
Exploateringsyta:	ca 110 m ²
Undersökt yta:	ca 110 m ²
Platschef:	Therese Ohlsson
Personal:	Joakim Frejd
Uppdragsgivare:	VA Syd
Fynd:	Inga fynd tillvaratogs
Dokumentationsmaterial:	Malmö Museer G 47:07
Kostnader:	37 242 kr exkl. moms

Sydsvensk Arkeologi AB

Rapporter 2012

1. Fastigheten Kristianstad 4:4, Kristianstad stad, FU 2011, Christer Carlsson
2. Innerstaden 1:14 – Södergatan, fornlämning 20, Malmö stad, Malmö kommun, FU 2011, Ingrid Gustin
3. Skanörs kyrka och kyrkogård, Skanör med Falsterbo socken, Vellinge kommun, FU 2004 och 2005, Lars Salminen & Ingrid Gustin
4. Stallbyggnad vid Ugerups säteri, Köpinge socken, Kristianstad kommun, FU 2012, Christer Carlsson
5. Invändiga arbeten i Vä kyrka, Vä socken, Kristianstad kommun, FU 2012, Christer Carlsson
6. Husbyggnation inom fastigheten 61:113, Gualöv socken, Bromölla kommun, SU 2011, Christer Carlsson
7. Öllsjö 67:1, Skepparslöv socken, Kristianstad kommun, AU 2011, Ylva Wickberg
8. Skanör 40:12, Vellinge kn, FU 2011, Per Sarnäs
9. Provgropar inom Kristianstad 4.4, Kristianstad stad, Kristianstad kommun, FU 2011, Christer Carlsson
10. Vintrie Park – område C1. Fastighet Vintrie 20:1, Bunkeflo socken, Malmö kommun, FU 2011. Kristian Brink
11. Fastigheten Kristian IV, Rådhuset, Kristianstad stad, Kristianstad kommun, SU 2011, Christer Carlsson
12. VA-ledningar i Järnväggsgatan m.fl., Ängelholm, Ängelholms kommun, FU 2011, Jan Kockum
13. Sankt Gertrud 4, fornlämning 20, Malmö stad, Malmö kommun, FU 2012, Per Sarnäs
14. Kabeldragning vid Östra Centrum, Kristianstad stad, Kristianstad kommun, FU 2012, Christer Carlsson
15. Borgeby 16:8. Ny maskinhall 2011, Lomma kommun, FU&SU 2010-2011, Lars Salminen
16. Rödragning inom Kristianstad 93:1, Kristianstad stad, Kristianstad kommun, FU 2012, Christer Carlsson
17. Tygelsjö 76:1. Tygelsjö socken, Malmö kommun. FU 2011, Joakim Frejd
18. Kvarteret Minerva 24, Helsingborgs stad, Helsingborgs kommun. FU, schaktövervakning, 2012. Thomas Linderöth
19. Dösemarken – Limhamn 155:501, Malmö 126 & 129, Hyllie sn, Malmö Stad, Skåne, SU 2010. Åsa Berggren & Kristian Brink
20. Degeberga 26:3, Degeberga socken, Skåne, SU 2011. Tony Björk & Ylva Wickberg
21. Fjärrvärme i Vallgatan, Gamla Skeppsbron och Snidaregatan i Åhus, Åhus stad, Kristianstad kommun, FU 2012, Christer Carlsson
22. Husie 172:123, Husie socken, Malmö kommun. SU 2011. Joakim Frejd.
23. Stävie kyrkogård, Stävie socken, Kävlinge kommun. FU 2009. Therese Ohlsson.
24. Stjärnan 1, Malmö stad, Malmö kommun. FU 2011. Therese Ohlsson.
25. Uranienborg. S:t Ibb socken, Landskrona kommun. FU 2003. Therese Ohlsson.
26. Örja 1118, 11:1. Örja socken, Landskrona kommun. FU 2003. Lars Salminen och Therese Ohlsson.
27. Husvik. S:t Ibb socken, Landskrona kommun. FU 2003. Therese Ohlsson.
28. Yngsjö 295:2 m.fl. Åhus socken, Kristianstad kommun. AU 2012. Thomas Linderöth.
29. Limhamn 155:355 m.fl. Område 1, Bunkeflo 24:1, Hyllie socken, Malmö kommun. AU 2012. Kristian Brink.
30. Västra Klagstorp 56:1. Västra Klagstorps socken, Malmö kommun. FU 2012. Therese Ohlsson.
31. Byte av elanläggningar i Sövde kyrka. Arkeologisk förundersökning, schaktövervakning 2012. Fornlämning 65, Sövde socken, Sjöbo kommun. Thomas Linderöth.
32. Kv. Gamla staden 8:8, Mariakyrkan. Arkeologisk förundersökning, schaktningsövervakning 2012. Fornlämning RAÄ 42, Helsingborgs stad, Helsingborgs kommun. Thomas Linderöth.
33. Härlöv 50-53, Kristianstad sn, Kristianstad kommun. SU 2010-2011. Ylva Wickberg.
34. Jörgen Kristoffersen 6, Kristianstad stad, Kristianstad kommun. FU 2012. Christer Carlsson.
35. Vattentornsvägen & Västra Boulevarden. Kristianstad stad, Kristianstad kommun. FU 2012. Christer Carlsson.
36. Kv. Möbelsnickaren 9. Åhus stad, Kristianstad kommun. FU 2011. Jan Kockum & Christer Carlsson.
37. Stora Hammar 6:30, 16:136 & 16:137. Stora Hammar sn, Vellinge kn. AU 2012. Per Sarnäs.
38. Kristianstad 4:4 och 4:18, Kristianstad stad, Kristianstad kommun. FU 2012. Ylva Wickberg.
39. Klagstorp 56:1, fornlämning nr 18, Västra Klagstorp socken, Malmö kommun. FU 2012. Thomas Linderöth.
40. Åsumtorp 54:30 m fl. Kristianstad sn, Kristianstad kn. FU 2011. Bertil Helgesson & Ylva Wickberg.
41. Köpinge 21:24 m.fl. Arkeologisk slutundersökning 2011 inom fornlämning Stora Köpinge 100, Stora Köpinge socken, Ystads kommun, Skåne län. Thomas Linderöth.
42. Magnus Stenbock 1. Fornlämning nr 20, Malmö stad, Malmö kommun. FU 2012. Thomas Linderöth.
43. Ändring av minneslund vid Jonstorps kyrkogård, Jonstorps socken, Höganäs kommun. FU 2012. Thomas Linderöth.

44. Altona 21, Lybeck 10 och Innerstaden 1:14, fornlämning nr 20 i Malmö stad, Malmö kommun. FU 2012. Thomas Linderoth.
45. Vä 2:107. Fornlämning 269 & 271, Vä socken, Kristianstads kommun i Skåne län. Särskild undersökning 2010. Bertil Helgesson.
46. Bjäresjö kyrka. Bjäresjö socken, Ystad kommun. Arkeologisk förundersökning 2010. Ing-Marie Nilsson.
47. Kristianstad 4:4 och 4:10. Arkeologisk förundersökning 2012. Ing-Marie Nilsson.
48. Soltofta 8. Arkeologisk utredning 2012, Husie socken, Malmö kommun, Skåne län. Karina Hammarstrand Dehman.
49. Västra Boulevarden, Kristianstad, Skåne. SU 2012. Tony Björk & Lena Nilsson.
50. Kviinge kyrka. Kviinge 47:1, Kviinge socken, fornlämning 16. Arkeologisk förundersökning 2012. Ing-Marie Nilsson.
51. Fastigheten Ceres 1 i Ystad, Ystad stad, Ystads kommun. FU 2012. Lars Jönsson.
52. Innerstaden 1:14 – Lilla Torg, fornlämning 20, Malmö stad, FU 2011. Per Sarnäs.
53. Sankt Jörgen 7, fornlämning 20, Malmö stad, Malmö kommun. FU 2012. Per Sarnäs.
54. Kungsparken, fornlämning 20, Malmö stad, Malmö kommun. FU 2010–2012. Per Sarnäs.
55. Håstads kyrka. Antikvarisk medverkan i samband med tillgänglighetsanpassning 2012. Ing-Marie Nilsson.
56. Svanen 3. Malmö stad, Malmö kommun. FU 2012. Therese Ohlsson.
57. Del av fastigheten Västra Alstad 11:5, Västra Alstad socken, Trelleborgs kommun. AU 2012. Joakim Frejd.
58. Fastigheten Bastionen 7, Kristianstad stad, Kristianstad kommun. Arkeologisk förundersökning 2012. Ing-Marie Nilsson.
59. Frans Suell 14. Malmö stad, Malmö kommun. FU 2012. Therese Ohlsson.
60. Hannas kyrkogård. Hannas socken. Simrishamns kommun. FU 2012. Therese Ohlsson.
61. Nosaby kyrkogård. Nosaby socken, Kristianstads kommun. Arkeologisk förundersökning 2012. Ing-Marie Nilsson.
62. Asmundtorp, Annelöv och Häljarp. Asmundtorps sn, Annelöv sn, Häljarp sn, Landskrona kommun. FU 2002-03. Therese Ohlsson.
63. Västra Hoby kyrka. Västra Hoby socken, Lunds kommun. Arkeologisk förundersökning 2012. Ing-Marie Nilsson.
64. Påfågeln 13 m.fl., Ängelholms sn, Ängelholms kn. FU 2012. Per Sarnäs.
65. Stångby kyrka. Stångby socken, Lunds kommun. Arkeologisk förundersökning 2012. Ing-Marie Nilsson.
66. Österslövs gamla prästgård. Österslövs socken, Kristianstads kommun. Arkeologisk förundersökning 2012. Ing-Marie Nilsson.
67. Stortorget, Södergatan. Malmö stad, Malmö kommun. FU 2012. Therese Ohlsson.
68. Grönekatan mellan Östra Promenaden och Österportsgatan, fornlämning 20, Malmö stad, Malmö kn. FU 2012. Per Sarnäs.
69. Innerstaden 1:14 – Uppsalakajen, Malmö stad, Malmö kn. FU 2011. Per Sarnäs.
70. Carl XI 12 i Åhus. Arkeologisk förundersökning 2011-2012. Jan Kockum & Ing-Marie Nilsson.
71. Tosteberga 28:4. Trolle-Ljungby socken, Kristianstad kommun. Arkeologisk förundersökning 2012. Ing-Marie Nilsson.
72. Vintrie Park – område C1. Antikvarisk kontroll 2011–2012. Fornlämning Bunkeflo 12:1, fastighet Vintrie 20:1, Bunkeflo socken, Malmö kommun. Kristian Brink.
73. Innerstaden 1:14-Lilla Torg-och Lejonet 2, fornlämning nr 20, Malmö stad, Malmö kn. Arkeologisk förundersökning 2012. Joakim Frejd.
74. Näsums kyrka. Näsums socken, Bromölla kommun. Arkeologisk förundersökning 2012. Ing-Marie Nilsson.
75. Degeberga 107:6. Arkeologisk utredning 2012. Indenom fastigheten Degeberga 107:6, Degeberga Socken, Kristianstad Kommun. Ulla Isabel Wolfe.
76. Innerstaden 1:14-Lilla Torg-och Lejonet 2, fornlämning nr 20, Malmö stad, Malmö kn. Arkeologisk förundersökning 2012. Joakim Frejd.
77. Kristianstad 4:4. Östra Boulevarden, Kristianstad stad. Arkeologisk förundersökning 2012. Ing-Marie Nilsson.
78. Innerstaden 1:14-Lilla Torg och Stjärnan 8, fornlämning nr 20, Malmö stad, Malmö kn. Arkeologisk förundersökning 2012. Joakim Frejd.
79. Stora Hammar 15:1. Stora Hammar socken, Vellinge kommun. FU 2012. Therese Ohlsson.
80. Mäster Johansgatan – Västergatan. Malmö stad. Malmö kommun. FU 2012. Therese Ohlsson.

